



Strateške smjernice za akcijski plan zaštite prirode *Zelenog pojasa Velebit*

<i>Zeleni pojas Velebit</i> - AKCIJSKI PLAN	
STRATEŠKE SMJERNICE	
TEME	AKTIVNOSTI
1. Očuvanje prirode i obnova krajobraza	1. Zaustavljanje uništavanja i propadanja prioritetnih staništa 2. Zaštita prioritetnih vrsta 3. Unapređenje upravljanja i zaštite u prioritetnim područjima 4. Stvaranje ekoloških koridora i upravljanje na održiv način kako bi se povezala prioritetna područja
2. Održivo korištenje prirodnih dobara	1. Unapređenje održivog korištenja prirodnih dobara (npr. lov, pašarenje, gospodarenje šumama) 2. Unapređenje gospodarenja površinskim i podzemnim vodama 3. Promicanje inovativnih dohodovno-proizvodnih aktivnosti, koje se temelje na održivom korištenju prirodnih bogatstava, a u svrhu smanjivanja iseljavanja iz ruralnog područja te smanjenje siromaštva i ostajanja mladih u ovom području
3. Pojačanje zakonskih i upravljačkih sposobnosti	1. Unapređenje nacionalnog zakonskog okvira u svrhu zaštite bioraznolikosti i održivog ruralnog razvoja 2. Povećanje suradnje u upravljanju 3. Promicanje sudjelovanja lokalne zajednice u upravljanju prirodnim bogatstvima
4. Povećanje osviješćenosti	1. Povećanje osviješćenosti o važnosti, prednostima i dobrobitima zaštite bioraznolikosti 2. Promicanje osjećaja vlasništva među stanovništvom i to u odnosu na kulturne, društvene i prirodne vrijednosti područja

Akcijnski plan zaštite bioraznolikosti *Zelenog pojasa Velebit* odredit će kratkoročne, srednjoročne i dugoročne prioritete, koji će se ostvariti primjenom pozitivnih političkih odluka, obrazovanja i podizanja razine svijesti; sudjelovanje svih sektora i javnosti provedbom pilot-projekata zaštite bioraznolikosti i održivog razvoja te po potrebi restauriranje uništenih dijelova prirode.

CILJEVI
1. Zaustavljanje uništavanja i propadanja prioriternih staništa
1.1. Špilje
1.1.1. Stvoriti bazu podataka o špiljama <i>Zelenog pojasa Velebit</i> uključujući i hidrološka istraživanja
1.1.2. Zaštititi i upravljati špiljama na temelju rezultata speleoloških, biospeleoloških i hidroloških istraživanja
1.1.3. Očistiti špilje od krutog otpada i zaustaviti daljnju uporabu špilja kao mjesta za odlaganje smeća
1.1.4. Ukloniti opasna odlagališta, zabraniti svako odlaganje opasnog otpada u <i>Zelenom pojasu Velebit</i>
1.1.5. Zaustaviti/onemogućiti izgradnju novih hidroelektrana te pomno nadzirati utjecaj postojećih hidroelektrana na špiljska staništa
1.2. Morska staništa
1.2.1. Pomno planirati marikulture u blizini obale i u zatvorenim uvalama
1.2.2. Nadzirati područja akvakulture koja imaju odobrenje za ovu vrstu aktivnosti i to od strane relevantnih tijela na osnovi procjene utjecaja na okoliš
1.2.3. Osigurati sekundarno i tercijarno pročišćavanje otpadnih voda prije njihovog ispuštanja u more
2. Osigurati zaštitu prioriternih vrsta
2.1. Biljke
2.1.1. Voditi/provoditi pregled na terenu u središtima areala (i u endemičnim područjima)
2.1.2. Nadzirati zdravlje jela (<i>Abies alba</i>) i zaštititi najzdravije populacije
2.1.3. FSC certificiranje svih šuma unutar <i>Zelenog pojasa Velebit</i>
2.1.4. Razviti standarde nacionalnog certificiranja šuma u otvorenom procesu
2.1.5. Implementacija strategije borbe protiv požara, uključujući planiranje na razini krajobraza uz pojačanu suradnju više različitih interesnih skupina i zaštitnih mjera
2.1.6. Dodatno zaštititi područja koja su staništa velebitske degenije (<i>Degenia velebitica</i>), uključujući i plan upravljanja tim područjima
2.1.7. Zaštititi močvarno tlo i staništa obalnih vrsta te uspostaviti/osnovati tamponske zone uz obalu oko rijeka
2.1.8. Nadzirati skupljanje biljaka i učinke uzrokovane takvom aktivnošću
2.2. Gljive
2.2.1. Obuhvatiti bioraznolikost u gospodarenju šumama pomoću certificiranja šuma (FSC) za zaštitu tla i gljiva
2.2.2. Ograničiti i nadzirati učinak uzrokovan skupljanjem vrganja
2.2.3. Istražiti i kartirati gljive u središtima areala
2.3. Fauna
2.3.1. Napraviti akcijski plan za zaustavljanje krivolova

2.3.2. Unaprijediti gospodarenje krutim otpadom, osigurati kontejnere za otpad koji će biti sigurni od medvjeda, očistiti ilegalna odlagališta i zaštititi legalna odlagališta smeća kako ne bi bila dostupna mesožderima
2.3.3. Smanjiti ispuštanje otpadnih voda u krške rijeke koristeći postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda uz popravak kanalizacijskog sustava
2.3.4. Promijeniti gospodarenje vodama koje koriste hidroelektrane da bi se osiguralo dovoljno vode za riječnu i podzemnu faunu, spriječiti gradnju novih hidroelektrana, brana i akumulacija
2.3.5. Zamijeniti alohtonu (stranu) vrstu pastrve (kalifornijska pastrva) sa zavičajnim vrstama pastrva
2.3.6. Istražiti i nadzirati riblju populaciju u krškim rijekama
2.3.7. Istražiti vodene špilje za kartiranje populacije čovječje ribice (<i>Proteus anguinus</i>) i zaštititi takve špilje
2.3.8. Zaštititi planinske livade i staništa uz planiranje i nadziranje ispaše i zaštita staništa oštroglavog žutokruga i leptira
2.3.9. Spriječiti i kazniti ubijanje zmija
2.3.10. Praćenje rada i sanacija kamenoloma vapnenca na području <i>Zelenog pojasa Velebit</i> te zabraniti takve aktivnosti u prioritnim područjima zaštite
2.3.11. Izraditi studije utjecaja na okoliš prilikom planiranja iskorištavanja podzemnih nalazišta pitke vode i/ili punionice pitke vode da bi se analizirao i smanjio utjecaj na faunu špilja i krškog ekološkog sustava
2.3.12. Gradnja i onečišćavanje u području <i>Zelenog pojasa Velebit</i> , osobito u pogledu autocesta i cesta, morala bi biti svedena na najmanju moguću mjeru i treba uključiti sustave za praćenje kao i elemente za zaštitu biološke raznolikosti (mostovi za divljač, pročišćavanje otpadnih voda itd.); gradnja tzv. zelenih mostova osobito je važna na brzim cestama i autocestama gdje je poznato da ih prelaze medvjedi i drugi veliki mesožderi
2.3.13. Zatvoriti za posjetitelje one špilje koje su poznate kao mjesta za odmor i parenje šišmiša
2.3.14. Procjena utjecaja na okoliš u gradnji novih šumskih cesta
2.3.15. Ograničiti posjete na područjima gdje se gnijezdi suri orao kako bi se smanjilo ometanje ovih ptica
2.3.16. Razviti i primijeniti plan gospodarenja medvjedima
2.3.17. Razviti i primijeniti akcijski plan zaštite surog orla
2.3.18. Razviti i primijeniti plan zaštite vidri
2.3.19. Razviti i primijeniti akcijske planove zaštite bjelogavog supa i sivog sokola
3. Unapređenje statusa zaštite područja i gospodarenja
3.1. Hrvatska Vlada mora zaštititi sva prioritna područja <i>Zelenog pojasa Velebit</i> strožom razinom zaštite (I. ili II. stupanj zaštite prema IUCN)
3.2. Uključiti prioritna područja zaštite u tzv. Smaragdnu mrežu ³⁰

³⁰ Smaragdna mreža (eng. Emerald network) mreža zaštićenih područja u Europi prema Konvenciji iz Berna (o zaštiti ptica i staništa)

3.3. Razviti sustav nadziranja zaštite u zaštićenim područjima i u drugim dijelovima <i>Zelenog pojasa Velebit</i>
3.4. Donijeti smjernice za zaštitu i gospodarenje krškim područjima
3.5. Provoditi inventarizaciju, kartiranje i praćenje određenih vrsta i staništa
3.6. Voditi inventarizaciju i kartiranje prioriternih područja i neistraženih područja (područja za koja ne postoje podaci o bioraznolikosti, ali s predispozicijama za moguću veliku bioraznolikost) da bi se obnovile/ažurirale i ponovno utvrdile granice <i>Zelenog pojasa Velebit</i> , prioriterna područja zaštite i koridori na području <i>Zelenog pojasa Velebit</i>
3.7. Ažuriranje GIS baza podataka novim spoznajama o bioraznolikosti i društveno-ekonomskim podacima sa suradnicima
4. Kreiranje i upravljanje ekološkim koridorima na održiv način kako bi se povezali središnji areali
4.1. Provedba zakona i praćenje svih aktivnosti onečišćavanja u području <i>Zelenog pojasa Velebit</i>
4.2. Očistiti/ukloniti i zabraniti odlaganje toksičnog / opasnog otpada u području <i>Zelenog pojasa Velebit</i>
5. Unaprijediti održivo korištenje prirodnih dobara (lov, kosidba, gospodarenje šumama)
5.1. Pripremiti i provesti akcijski plan za ponovno unošenje (reintrodukciju) zavičajnih (autohtonih) vrste riba u krške rijeke
5.2. Zonirati šumska i poljoprivredna zemljišta da bi se izbjegao sukob između pošumljavanja i ispaše
5.3. Organizirati skupljanje biljaka tako da bi kontrola bila moguća
5.4. Primijeniti FSC u području i uključiti gospodarenje i potrebe ostalih vrsta osim drveća u praksi pošumljavanja
5.5. Podupirati tradicionalne aktivnosti lokalnih zajednica u smislu dotacija/subvencija (košnja livada, tradicionalna poljoprivreda i uzgoj stoke)
5.6. Podupirati ekoturizam (ribolovni, seoski, pustolovini itd.) u ovom području
5.7. Primjenjivati zabranu uporabe vatre na otvorenom u ljetnim mjesecima te nadgledati spaljivanje korova u poljima u rano proljeće (kao dio gospodarenja livadama)
5.8. Uvesti mozaički krajobraz (prirodne protupožarne barijere)
5.9. Prepoznati i promicati održive gospodarske aktivnosti za lokalne zajednice
5.10. Vratiti vrijednost korištenih prirodnih bogatstava u područje <i>Zelenog pojasa Velebit</i> (porezi, subvencije itd.)

5.11. Vrijednost kompenzacije za korištenje privatnih zemljišta u koncesiji državnih lovišta (70% od svih lovišta) mora biti dijelom vraćen općinama i gradovima
5.12. Donijeti zakon koji će promicati/razvijati nove modele turizma (robinzonski turizam, ruralni, ekološki)
5.13. Legalizirati rudarske aktivnosti ne samo zbog nadgledanja ilegalnog iskorištavanja prirodnih bogatstava (zaštita okoliša) već i zbog naplate zakonom određene vrijednosti (2,5%) za iskorištavanje rude koja pripada lokalnim zajednicama putem plaćanja poreza na rudarenje
5.14. Organizirati i razvijati skupljanje vune kako bi se izbjeglo odlaganje vune u okoliš i promicati dohodovne proizvodne aktivnosti (izrada vunениh proizvoda)
5.15. Postaviti uređaje za pročišćavanje otpadnih voda manjih kapaciteta jer su brojna mala raštrkana sela pogodna za takve uređaje
5.16. Sačuvati cisterne (šterne) za vodu u svrhu rezerva vode ukoliko bi došlo do nedostatka vode u sustavu opskrbe. Očuvanje šterni za vodu moguće je uz obrazovanje i pružanje savjeta ljudima, a lokalna uprava morala bi biti odgovorna za očuvanje i održavanje javnih spremnika
5.17. Kupiti dovoljan broj kontejnera za komunalni otpad te uključiti sva mjesta u sabirnu mrežu kako bi se smanjila količina otpada na ilegalnim odlagalištima i ilegalno paljenje otpada
5.18. Očistiti ilegalna odlagališta te sanirati postojeća legalna odlagališta otpada
6. Unapređenje gospodarenja površinskim i podzemnim vodama
6.1. Poboljšati gospodarenje vodama uzimajući u obzir učinak gospodarenja na prirodna bogatstva
6.2. Primijeniti europsku Smjernicu o vodama
6.3. Spriječiti izlijevanje/odlaganje organskog onečišćenja u krške rijeke
7. Promocija inovativnih održivih dohodovnih aktivnosti za smanjenje iseljavanja stanovništva, siromaštva i poticanje ostajanja mladih ljudi u području
7.1. Potpora malim pilot-projektima za dohodovne aktivnosti temeljenim na tradicionalnim djelatnostima (npr. rukotvorine, poljoprivreda) uz upotrebu modernih tehnologija
7.2. Edukacijske aktivnosti za poboljšanje znanja i vještina kod lokalnog stanovništva, udruga, zadruga i dr.
7.3. Izrada karata, letaka i vodiča za turiste i potpora alternativnom turizmu (ekoturizam, seoski turizam)

7.4. Planiranje i konstrukcija poučnih staza i info-punktova za posjetitelje
7.5. Razrada inovativnog i ekološki prihvatljivog turizma, naprimjer foto-safari umjesto lova na medvjeda
7.6. Poticanje organske proizvodnje i razvoja FSC standarda u lokalnoj proizvodnji te razrada marketinškog plana za te proizvode
7.7. Stalno poticanje svijesti o vrijednosti ovog područja (na nacionalnom i međunarodnom nivou) među stanovništvom kako bi se povećao ponos i zanimanje za očuvanje biološke i kulturološke raznolikosti
8. Poboljšavanje zakonskog okvira zaštite prirode i bioraznolikosti te ruralnog razvoja
8.1. Praćenje i implementacija projekta Dar Zemlji potpisanog 2001.
8.2. Lobiranje za novi zakon o zaštiti prirode kako bi bio decentraliziran u smislu odlučivanja i provediv na terenu
8.3. Uključivanje elemenata /uvjeta zaštite prirode u prostorne planove na svim nivoima
8.4. Ratifikacija i implementacija Arhuške konvencije o sudjelovanju i informiranju javnosti u odlučivanju o zaštiti okoliša.
9. Poticanje kooperativnog upravljanja
9.1. Informiranje i uključivanje svih interesnih grupa o metodologiji zelenog pojasa i preliminarnim rezultatima
9.2. Izgradnja povjerenja i komunikacije među lokalnim, županijskim i nacionalnim vlastima s građanima i udrugama u području <i>Zelenog pojasa Velebit</i>
9.3. Utvrditi proces odlučivanja o provedbi projekta <i>Zeleni pojas Velebit</i> te u otvorenom procesu odrediti članove koordinacijskog tima/odgovornosti kako bi se predstavile sve interesne grupe
9.4. Institucijsko jačanje lokalnih udruga kako bi im se omogućilo sudjelovanje u projektima zaštite prirode te projektima održivog razvoja i dohodovnih aktivnosti.
10. Poticanje sudjelovanja javnosti i lokalne zajednice u upravljanju prirodnim dobrima
10.1. Institucijsko jačanje lokalnih vlasti kako bi podržale i promovirale zaštitu prirode i održiv razvoj
10.2. Zagovaranje i podrška sudjelovanja javnosti u procesu donošenja odluka
10.3. Stvaranje sustava obavještanja i uključivanja lokalnog stanovništva u zaštitu prirode

10.4. Stvaranje mreže pojedinaca i grupa (npr. Velebitski forum) koji će promovirati akcijski plan i zajedničku viziju

11. Povećanje svjesnosti o važnosti prednostima i koristi zaštite prirode

11.1. Stvaranje plana edukacije i informiranja za razne interesne grupe s namjerom da informira, promovira i educira o zaštiti i održivom razvoju.

Napomena: navedene smjernice su dio većeg dokumenta "Zeleni pojas Velebit - ljudi za planinu, planina za ljude! - Akcijski plan zaštite prirode šireg područja Velebita" kojeg je izdala Zelena akcija/FoE Croatia u prosincu 2003. godine.